

O mieszkańcach w zabytkowym centrum Krakowa

2023-08-11

Kto jest mieszkańcem historycznego centrum i jaka jest jego relacja z miejscem światowego dziedzictwa, a także o codziennym funkcjonowaniu krakowian w zabytkowej przestrzeni naszego miasta, rozmawiali uczestnicy trzeciego spotkania z cyklu Kraków Heritage Lab pt. „Światowe dziedzictwo - dziedzictwo (się) zmienia!“. Tematyka wydarzenia korespondowała z podsumowaniem prac nad dokumentem „Wytyczne do zarządzania historycznym centrumem Krakowa, miejscem światowego dziedzictwa UNESCO na lata 2023-2035”.

Zarządzanie miejscem światowego dziedzictwa

W tym roku mija 45 lat od wpisania historycznego centrum Krakowa na listę światowego dziedzictwa. Przygotowując się do rocznicy miasto zdecydowało o podjęciu szeregu działań w kierunku usprawnienia zarządzania przestrzenią zabytkowego obszaru. Jednym z nich był cykl warsztatów z udziałem przedstawicieli wydziałów Urzędu Miasta Krakowa i miejskich jednostek organizacyjnych, a także różnych środowisk związanych z tematyką dziedzictwa, które przeprowadził zespół ekspertów z Małopolskiego Instytutu Kultury. W oparciu o wnioski ze spotkań i wcześniejsze opracowania eksperckie przygotowano wytyczne do zarządzania miejscem światowego dziedzictwa. Dokument będzie przedmiotem dalszych prac nad jego wdrożeniem w Urzędzie Miasta.

Wytyczne jako kluczowe wskazują cztery obszary strategiczne, na których w przyszłości będą się koncentrowały działania podmiotów zaangażowanych w zarządzanie dziedzictwem Krakowa:

- Dziedzictwo materialne
- Dziedzictwo niematerialne
- Mieszkańcy Krakowa
- Goście miasta

Pierwszym obszarem, któremu poświęcono kolejne już spotkanie z cyklu Kraków Heritage Lab, są Mieszkańcy Krakowa. Wydarzenie rozpoczęła debata, podczas której swoje poglądy i opinie wymienili zaproszeni do panelu dyskusyjnego znakomici goście: prof. Jacek Gądecki z Katedry Studiów nad Społeczeństwem i Technologią AGH, Roman Marcinek, wiceprezes Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, dr Joanna Orlik, dyrektor Małopolskiego Instytutu Kultury, Antoni Chorabik z Młodzieżowej Rady Krakowa i dr Miłosz Zieliński z Katedry Architektury Krajobrazu Politechniki Krakowskiej. Debata prowadzona przez dr Katarzynę Piotrowską, zastępcę dyrektora ds. dziedzictwa kulturowego Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK.

Kto jest mieszkańcem zabytkowego centrum?

Podczas dyskusji szukano odpowiedzi na pytanie kto jest mieszkańcem ścisłego centrum Krakowa. Uczestnicy mieli okazję wspólnie przyjrzeć się wzajemnemu oddziaływaniu i relacji między miejscem dziedzictwa i jego mieszkańcem oraz zastanowić, co może być istotne dla mieszkańców, co na nich wpływa w sposób pozytywny, ale być może też w sposób, który determinuje czy utrudnia im funkcjonowanie. Przede wszystkim jednak podkreślano rolę mieszkańców jako kluczowych

użytkowników dobra światowego dziedzictwa, jednocześnie współtworzących jego współczesną formę i treść.

Warto zaznaczyć, że zgromadzeni na widowni goście zwrócili uwagę, że w Krakowie mamy dwa rodzaje codziennych użytkowników zabytkowej przestrzeni. Jeden obejmuje osoby na stałe mieszkające w strefie wpisu, natomiast drugi, mieszkańców pozostałych dzielnic, którzy przyjeżdżają do centrum w celach edukacyjnych, zawodowych lub urzędowych, albo szeroko pojętej rekreacji, czyli spędzając tu wolny czas, jak zauważył jeden z panelistów – „od święta”. Dla nich również obszar miejsca światowego dziedzictwa ma duże znaczenie.

Kochać nie posiadając

Zauważono również, że choć potencjał rozwoju miasta jako struktury społeczno-przestrzennej dla starego Krakowa się wyczerpał, bo nie ma terenów budowlanych, za to jest trudna w bieżącej eksploatacji infrastruktura, wąskie ulice i często brakuje tego, czego człowiek w tej chwili oczekuje, to krakowianie chętnie korzystają z tej zabytkowej przestrzeni, a miasto z jego dziedzictwem jest takim miejscem odświętnym. Tutaj się przyjeżdża, spotyka ze znajomymi, idzie na wystawę do muzeum, czy na nieszpory. I choć wielu uważa, że mieszkać się tu nie da, to mieszkańcy mają poczucie znaczenia miejsca i bardzo sobie je cenią, otaczają szacunkiem i są z niego dumni. Bo krakowianie, niezależnie, czy mieszkają w centrum, czy na terenie innych dzielnic, swoje miasto kochają.

Zieleń miejska

Ważnym wątkiem z perspektywy codzienności mieszkańców okazały się zieleń i szerzej – przyroda stanowiące wyjątek od tych wcześniej przywołanych infrastrukturalnych wyzwań. Podkreślano, że o ile mówimy o pewnych możliwościach rozwojowych i działaniach podejmowanych przez mieszkańców centrum, to ciągle nie doceniamy tego zasobu, jakim jest zieleń miejska. Na Starym Mieście, czyli w granicach Plant mamy szereg ogrodów, które są mniej lub bardziej dostępne. Razem z nowo tworzonymi terenami zieleni mogą być pewnym potencjałem rozwojowym z perspektywy mieszkańca, ponieważ sprzyjają spotkaniom mieszkańców, a miasto potrzebuje miejsc do tworzenia relacji. Zresztą zgodnie z współczesnym podejściem, zieleń jest traktowana jako czynnik miastotwórczy.

Młodzi mieszkańcy

Optymistycznym akcentem były głosy przedstawicieli młodego pokolenia. Stare Miasto i jego okolice są miejscem spotkań i zachwytu młodzieży. Tutaj przyjeżdżają, spacerują, przesiadują w kawiarniach. Tutaj też część chodzi do szkoły czy studiuje.

Jednak równie istotna jest dla nich historyczna wartość Starego Miasta i jego ochrona. W młodych ludziach jest potrzeba, żeby centrum Krakowa było przestrzenią bardziej przyjazną, gdzie można się spotykać, gdzie można budować relacje między sobą, ale również relacje z miastem. Warto dlatego podjąć działania, które zachęcą młodzież i pozostałych mieszkańców Krakowa do spędzania właśnie tutaj czasu.

Jak być sprawczym?

Na koniec podjęto temat potrzeby wpływu i sprawczości. Wychodząc z założenia, że miejsca światowego dziedzictwa są czempionami w zarządzaniu, którego celem jest ochrona wartości miejsca światowego dziedzictwa, realizowanego z udziałem tych, którzy są z daną przestrzenią związani, czyli mieszkańców w szczególności, zastanawiano się co zrobić, żeby głos mieszkańców był usłyszany, a mieszkańcy również włączyli się w decydowanie o tym, co się dzieje w mieście.

W odpowiedzi uczestnicy zgodnie wskazali, że warunkiem sprawczości jest skuteczna komunikacja umożliwiająca partycypację. Wspomagają ją właśnie tego typu spotkania dyskusyjne, podczas których można poznać opinię wielu i równocześnie podzielić się swoim zdaniem z uczestnikami, a mogą też laboratoria partycypacji, czyli projekty realizowane w przestrzeni miasta zgodnie z zasadą inkluzyjności. Sposób zarządzania historycznym centrum Krakowa powinien pozostać procesem elastycznym, otwartym na alternatywne scenariusze, modyfikowanym w zależności od sytuacji i potrzeb.

W trakcie spotkania podejmowano jeszcze wiele ciekawych wątków i zadawano różne intrygujące pytania m.in. w jaki sposób przestrzeń historyczna, w której żyjemy wpływa na nas? Czy kształtuje nasze postawy? Czy być może nas ogranicza? Jakie tworzy relacje? Czy do zbudowania relacji z miejscem potrzebne są nam relacje z innymi ludźmi? Czy tylko wystarczy miejsce?

Trzecie spotkanie z cyklu Kraków Heritage Lab odbyło się 22 czerwca w pałacu Potockich, przy Rynku Głównym 20.